

УДК 630*613

М.П.Дзямід, асістэнт

АБ СПЕЛАСЦЯХ ЭКСПЛУАТАЦЫЙНЫХ САСНЯКОЎ

The determination of economic maturity for pine forests of Belarus with world timber prices is fulfilled. The full productivity of stands is counted in calculations.

Спажывецкія спеласці лесу - галоўны складнік пры разліку абароту высечкі ў эксплуатацыйных лясах, дзе асноўная мэта гаспадаркі - забеспячэнне дрэваперапрацоўчага комплексу сыравінай пры захаванні высокага ўзроўню ахоўнай функцыі лясных масіваў. Ва ўмовах рынкавай эканомікі навуковая абгрунтаванасць абароту набывае асаблівую значнасць, бо ў цеснай сувязі з ім знаходзяцца памерна-якасныя паказчыкі драўняных сартыментаў, што вызначаюць эфектыўнасць карыштоўкі, перапрацоўкі і спажывання драўніны, г.зн. канкурэнтаздольнасць адпаведных галін гаспадаркі і ўзровень жыцця насельніцтва.

Для павышэння ўзроўню абгрунтаванасці абаротаў зараз неабходна наданне прыярытэту эканамічным спеласцям, у першую чаргу тым, якія выкарыстоўваюцца ў развітых краінах Захаду і ўжываліся ў перадкастрычніцкі перыяд у нашых лясах. Пры гэтым разлікі павінны грунтавацца на міравых суадносінах „знаў на розныя катэгорыі драўніны, што дазволіць аб'ектыўна параўнаць іхнюю розную гаспадарчую каштоўнасць.

Не менш важна ўлічыць сённяшняю інтэнсіўнасць гаспадарання ў лясах і яе бліжэйшыя перспектывы. Больш за 40% агульнага аб'ёму леса-нарыхтовак у краіне прыпадае на прамежкавае карыстанне, што практычна супадае з доляй адпаду ў агульнай прадукцыйнасці нармальна дрэвастояў асноўных лесаўтварных парод. Дзейная інструкцыя па высечках догляду прадугледжвае 100%-ную ўборку адпаду ў самкнёных дрэвастоях, а доля ахопу насаджэнняў у сувязі з канцэпцыяй інтэнсіўнага лесаводства, закладзенай у стратэгічны план развіцця лясной гаспадаркі, павінна павялічыцца - удзельная вага прамежкавага карыстання мае застацца высокай і пры абсалютным росце аб'ёму галоўных высечак ў будучыні.

У дадзены момант для вызначэння ніжэйшай мяжы ўзросту галоўнай высечкі ў лясах Беларусі (У.Ф. Багінскі, 1977) ужо выкарыстоўваецца колькасная спеласць па поўнай прадукцыйнасці, лагічна распаўсюдзіць гэты прынып і на разлік іншых спеласцяў, на якіх грунтуецца сам абарот высечкі, тым больш, што такі падыход раней прапанаваны М.М.Свалавым (1979).

З мэтай вывучэння ўплыву прапанаваных падыходаў на велічыню абароту высечкі разлікі выкананы для сасновых дрэвастояў, што маюць найбольшую адносную вагу ў лясным і лесасечным фондзе Рэспублікі Беларусь. Вызначаны па банітэтах тэхнічная спеласць на суму сярэдняй і

буйной дзелавой драўніны, што пакладзена ў аснову сучасных аптымальных узростаў высечкі, і гаспадарчай спеласць на аснове каэфіцыентаў расійскага прэйскуранта каранёвых цэн 07-01-93. Момант спеласці ўстаноўлены графічна па перасячэнні крывых сярэдняга і бягучага прыросту мэтавых сартыментаў або якаснай лічбы.

Разлікі зроблены для аптымальных (па Ф.П.Міхневічу, 1933), нармальных і мадальных (па У.Ф.Багінскаму, 1977) дрэвастояў у трох варыянтах карыстання: 1 - улік толькі наяўнай прадукцыйнасці; 2 - выкарыстанне 50% натуральнага адпаду; 3 - па поўнай прадукцыйнасці.

Памер адпаду ў мадальных сасняках вызначаны праз розніцу бягучага прыросту і бягучага змянення запасу, бягучы прырост разлічаны па табліцах дацэнта А.А.Труля. Сярэдняя шырыня гадавога слоя атрымана як розніца дыяметраў без кары (шырыня кары - па І.Д.Юркевічу, 1980), падзеленая на 20. Сярэдні аб'ём ствала адпаду вызначаўся дзяленнем запасу адпаду дзесяцігоддзя на колькасць ствалоў адпаду, па аб'ёме ствала і разрадзе вышынь наяўнай часткі дрэвастояю знаходзілі сярэдні дыяметр выбранай пры доглядзе часткі запасу (па графіку залежнасці аб'ёмаў ствалоў па разрадах ад сярэдняга дыяметра элемента лесу), прычым разрад вызначаўся з дакладнасцю да 0.1 разраду.

Сартыментацыя адпаду выконвалася па табліцах В.Я.Ермакова (1982), прадстаўленых графічна, з некаторай экстрапаляцыяй для ступеняў дыяметра 28 і 30. Праца зроблена на ПЭВМ з выкарыстаннем магчымасцяў інтэграванага пакунка WORKS.

Атрыманыя вынікі змешчаны ў табліцы.

З даных табліцы вынікае, на нашу думку, наступнае.

1. Узросты гаспадарчай спеласці па наяўнай прадукцыйнасці, як правіла, перавышаюць адпаведныя ўзросты тэхнічнай спеласці, прычым розніца большая ў высокабанітэтных і высокапаўнотных дрэвастоях.

2. Улік 100% адпаду падвышае ўзросты як тэхнічнай, гэтак і гаспадарчай спеласцяў у параўнанні з гэтымі ж паказчыкамі па наяўнай прадукцыйнасці на 15-20 і больш гадоў.

3. Узросты тэхнічнай і гаспадарчай спеласці па поўнай прадукцыйнасці ў мадальных дрэвастоях практычна супадаюць, у сасняках падвышанай паўнаты назіраецца некаторае перавышэнне (4-6 год) гаспадарчай спеласці над тэхнічнай, якое павялічваецца да 10 год для цалкам самкнёных насаджэнняў.

4. Узросты спажывецкіх спеласцяў па поўнай прадукцыйнасці ў мадальных сасняках фактычна набліжаюцца да ўзростаў спецыяльных спеласцяў лясоў катэгорыі А першай народнагаспадарчай групы.

Дзеля дакладнасці варта заўважыць, што ўлік адпаду аказвае уздзеянне на спеласці і абарот толькі тады, калі догляд праводзіцца і ў спелых

Табл. Узросты гаспадарчай, тэхнічнай спеласці і абароты высецкі для сасновых дрэвастояў рознай паўнагты (па варыянтах лесакарыстання)

Бані-тэгі	Вары-янт леса-кары-стання	Узросты спеласці (гадоў) і розніцы ўзрастаў (гадоў) для паўнагты										Рэкамен-даваны абарот высецкі (гадоў)		
		нармальнай					агтымальнай						мадальнай	
		гаспа-дарчая (1)	тэхніч-ная (2)	розніца (1)-(2)	гаспа-дарчая (1)	тэхніч-ная (2)	розніца (1)-(2)	гаспа-дарчая (1)	тэхніч-ная (2)	розніца (1)-(2)	гаспа-дарчая (1)		тэхніч-ная (2)	розніца (1)-(2)
1	1	104	96	83	13	86	74	12	75	65	10			
	2	105	90	15	95	86	9	84	81	3	90			
	3	111	104	7	101	97	4	90	90	0				
2	1	104	95	9	92	86	7	80	76	4				
	2	110	101	9	101	98	3	91	94	-3	100			
	3	120	110	10	110	107	4	100	103	-3				
3	1	115	109	6	102	100	3	89	90	-1				
	2	126	116	10	114	111	3	101	105	-4	120			
	3	135	125	10	127	123	5	119	120	-1				
4	1	129	126	3	115	114	1	100	101	-1				
	2	131	130	1	119	120	-1	107	110	-3	120			
	3	135	135	0	128	129	-1	120	122	-2				

дрэвастоях ажно да моманту прызначэння апошніх ў высечку, у адваротным выпадку зменіцца толькі выгляд крывых прыросту.

У цэлым разгледжаны падыход паказвае значныя страты наяўнай, а тым больш патэнцыйнай прадукцыйнасці саснякоў пры сучаснай арганізацыі гаспадаркі з-за нізкага ўзросту высечкі лясоў, што ўскосна пацвярджаецца абаротамі высечак у краінах з блізкімі прыродна-эканамічнымі ўмовамі (Польшча - 100-120, Балгарыя - 110, Літва - 100).

УДК 630*114

И.В.Соколовский, доцент;

Е.М.Наркевич, доцент;

В.В.Цай, ассистент

СВОЙСТВА ПОЧВ ДУБРАВ БЕЛОРУССКОГО ПОЛЕСЬЯ

The characteristics of mechanical composition and agrichemical properties of soddy podsolc and soddy clay soils in oakery are given.

На территории Белорусского Полесья дубовые насаждения занимают боле 150 тыс. га и имеют важное народнохозяйственное значение [1].

Для изучения условий их произрастания на территории Житковичского, Петриковского, Лельчицкого и Пинского лесхозов проведены полевые почвенные исследования, которые позволили выявить особенности и закономерности в формировании их почвенного профиля и основных свойств.

В лабораторных условиях уточнен механический состав почв и определены основные агрохимические свойства почв: содержание гумуса по методу И.В. Тюрина, активная кислотность (рН) потенциметрическим методом, гидролитическая кислотность по Каппену, подвижная фосфорная кислота по методу А.Т. Кирсанова, обменный калий по А.Д. Масловой на пламенном фотометре. Всего проанализировано 89 почвенных разрезов, которые характеризуют почвенные условия различных типов дубрав.

Следует отметить, что в данной статье не рассматриваются пойменные почвы дубрав Полесья. Почвы исследуемых дубрав расположены на значительном расстоянии от пойм рек и занимают ровные пониженные участки с проточным увлажнением вблизи низинных и переходных болот. Проведенные исследования показали, что дубравы Полесья произрастают на дерново-подзолистых и дерновых почвах, формирующихся на песчаных и рыхлосупесчаных водноледниковых отложениях, которые иногда подстилаются породами более тяжелого механического состава. По режиму увлажнения формируются преимущественно глееватые почвы. Уровень грунтовых вод находится в пределах почвенного профиля и лишь в отдель-